

KIRISH

Dars ila tarbiya orasida bir oz farq bo'lsa xo'sh ikkalasi bir birdan ayrilmaydigan, birining vujudi biriga bo'sh qolgan shon ila tan kabidir.

Abdulla Avloniy

Men Abdulla Avloniyning “Tarbiya biz uchun yo hayot yo mamot, yo najot, yo halokat, yo saodat-yo falokat masalasudur” degan fikrini ko'p mulohaza qilaman.

Buyuk ma'rifat parvarlarimiz bu so'zlari asrimiz boshida millatimiz uchun qanchalik muhim va folzarb bo'lgan bo'lsa xozirgi kunda biz uchun ham shunchalik, balki undan ham muhim va dolzarbdir.

Chunki ta'lim-tarbiya ong mahsuli lekin ayni vaqtda ong darajasi va uning rivojini ham belgilaydigan aniqdir. Binobarin, ta'lim tarbiya tuzumini o'zgartirmasdan turib ongni o'zgartirib bo'lmaydi, ongni, tafakkurni o'zgartirmasdan turib esa biz ko'zlagan oily maqsad ozod va obod vatanni barpo etib bo'lmaydi.

I. A. Karimov.

MAVZUNI ASOSLASH

MAVZUNI ASOSLASH

Naturadan realistic tasvirlash atrofimizdagi voqea-hodisalar yoki narsalarning shakli va bu bo'yoqlarini haqqoniy tasvirlash masalasini o'z ichiga oladi.

Naturani haqqoniy tasvirlash-bu narsalarni konstruktiv va perspektiva qonunlari asosida qurish, materialligi, xoxish va nisbatlarini ifodalash, qalamtasvir yoki yetyudni yaxlit-bir butunlikka keltirish tasvirlanayotgan obyektlar va narsalarni xarakterli xususiyatlarini va nafis go'zalligini aniqlashdir.

Realistik tasvirlash savodini natyurmortlarni bajarish orqali o'zgartirish mumkin. Darhaqiqat savodli tasvirlash asoslarini o'zgarishda natyurmort tasvirlash obyekt bo'lib hisoblanadi.

-NATYURMORT rangtasvirning kamerali musiqasi deb atashadi. Unga mahoratli bo'yoq surtilsa, kolorey monandligi va shakl plastikasini kuzatish mumkin. Ular orqali rangtasvirning asosiy qonuniyatlarini tez va qulay o'zlashtirish mumkin. Ya'ni perespektiv va konstruktiv qurilish shaklining soya-yorug'ligi va materialligi, tuz va rang munosabatlari, munozara va interyer, inson bosh va qomatini, manzara va interyer tasvirlashdagi birxil va uyg'unlik hisoblanadi.

O'zbekiston Badiiy Akademiyasining raisi T. Qo'ziyev rangtasvirda natyurmortni muhim ekanligini ta'kidlab "Natyurmort-shunday zaminki, unda badiiy maktab mustahkam joylashgan bo'lishi kerak"-deydi.

Diplom ishimga tanlangan mavzuga to'xtaladigan bo'lsak "Rangtasvirda ko'zali natyurmort ishlash"dir.

To'rt yillik taxsilim davomida ustozlardan san'at sirlarini o'rgandim. Yevropa, Rossiya va O'zbek rangtasvir san'ati bilan tanishdim. Buyuk rassomlar ijodi, ularning asarlaridan voqif bo'ldim. Dunyo rangtasvir ustalari chizgan natyurmortlar menda chuqur ta'surot qildirdi. Ushbu rangtasvirlardan rexlaniib, diplom ishini bajarish uchun rangtasvirda ko'zali natyurmort ishlashga qaror qildim.

Ushbu mushkul ishni bajarishda yo'llanmani ustozlardan olgan bilim va ko'nikmalarim qo'l keladi.

a) RANGTASVIR SAN'ATI

a) RANGTASVIR SAN'ATI

Rangtasvir-tasviriy san'at turi bo'lib, tasvir mazmun va mazmun yo'nalishiga qarab bir qator janrlarga bo'linadi: animatsiyani, tarixiy janr, maishiy janr, portret, manzara, natyurmort va boshqalar. Rangtasvir biror qattiq yuzaga rangli ashyolarda, masalan bo'yoqlar yordamida yaratiladigan badiiy asar hisoblanadi. Rangtasvir voqelikni badiiy tasvirlash va talqin qilishidir. Rangtasvir asarining g'oyaviy mazmunini uning mavzu va syujetida mujassamlashdi. Syujetli rassom Rangtasvirning ifoda vositalari (kompozitsiya, rasm, rang va ritm) orqali ro'yobga chiqaradi. Rang tasvir asarlari asos (maxsus ishlov berilgan mato, yog'och, qog'oz, tarshon, shisha va metal), rang qatlami (moybo'yoq, guash, temnera, akvarel, rangli shisha va rangli tosh) ayrim hollarda uni saqlash uchun ustidan berilgan yopqa lak qatlamidan iborat bo'ladi.

Rang tasvirning tasviriy muhim va tasviriy vositasi-rang. Rang orqali rassom borliq yoki hayoliy dunyoni, ko'rinarli shakllarda tasvirlaydi, makonning cheksizligini undagi narsalarning rang-barangligini moddiyligi hajm va fakturasini harakat, inson ruhiyatidagi o'zgarishlar, murakkab xissiy kechinmalar, o'y-xayollarni aks ettirish mumkin. Rangtasvirning tasviriy ifodasi ishlatidigan rang, qurollar xususiyati, rang yoritgichlari, asosi va bog'liq (masalan, yuzaga silliq yoki g'adir-budur berilishga qarab asar ko'rinishini turlicha ta'sir ko'rsatish mumkin). Agar dastlab ijodkor tasavvuri va ongida paydo bo'lgan g'oya qoralamasi tarzida qalam yoki ko'mir-qalashda biror-yuza (ko'pincha qog'oz va karton) da ishlab olinadi. So'ng shunga mos asos tanlanib, unga bajariladigan ishning mohiyatiga ko'ra ishlab beriladi.

Shundan so'ng ta'sir o'rni belgilan rasm ishlanadi. Rang berishga g'oya asta suyultirilgan rang bilan boshlab ko'p qatlamli (kesirovka) yoki kerak rangni bir qatlamni bajarish mumkin.

Rangtasvir qadimda so'ngi nomalum (miloddan avvalgi 40-8 ming yilliklar) da paydo bo'lgan. Janubiy Fransiya, Shimoliy Ispaniya, O'rta Osiyo va boshqa hududlarda rang tasvir asarlari saqlanib qolgan. Soz tuproqli bo'yoqlar, qorakuya, pista ko'mir bilan ishlangan, rasmlar tekis sharpa sifat, ba'zilarida hajmli qilib ishlashga harakat qilishganligi seziladi, mezolit va neolit davrida barajilgan ibtidoir rasmlarda murakkab kompozitsiyalar, abstract tushunchalar paydo bo'la boshlagan. Quldorlik davrida rivojlangan texnik vositalarga boy obrazlar tizimi shakllandi. Qadimiy Sharq manlaktarlari (Misr, Hindiston, O'rta Osiyo), janubiy-sharqiy Yevropa (Yunoniston, Italiya), shuningdek, Amerika qit'asi (Markaziy Amerika)da monumental rangtasvir rivojlandi. Maqbara, ibodatxonasi, saroy va boy zodagonlarning uylari devorlariga turli mavzu va yo'nalishlarda asarlar ishlanadi.

Antik davrda me'morchilik va haykaltaroshlik bilan uyg'unlashgan rangtasvir diniy mavmun bilan bir qatorda oily tabaqa maqsadlariga xizmat qildi, nursoya chiziq va havo nersintivasi yuzaga keldi, maishit va tarixiy jabhalar, manzara, portret, natyurmortlar yaratildi. O'rta asrlarda Sharq mamlakatlarida monumental rangtasvir san'ati o'zining haqiqiy gullash davri boshidan kechirdi, Hindiston (Amanta), O'rta Osiyo (Tuproqqal'a, Baraxsha, Afrosiyob, Blaliktepa) va boshqa joylarda nozik bo'yoqlar, nafis bezak pitmi, hayotiy kuzatishlarning yorqinligi xos bo'lgan minatyura san'ati rivojlandi.

RANGTASVIRDA NATYURMORT JANRI

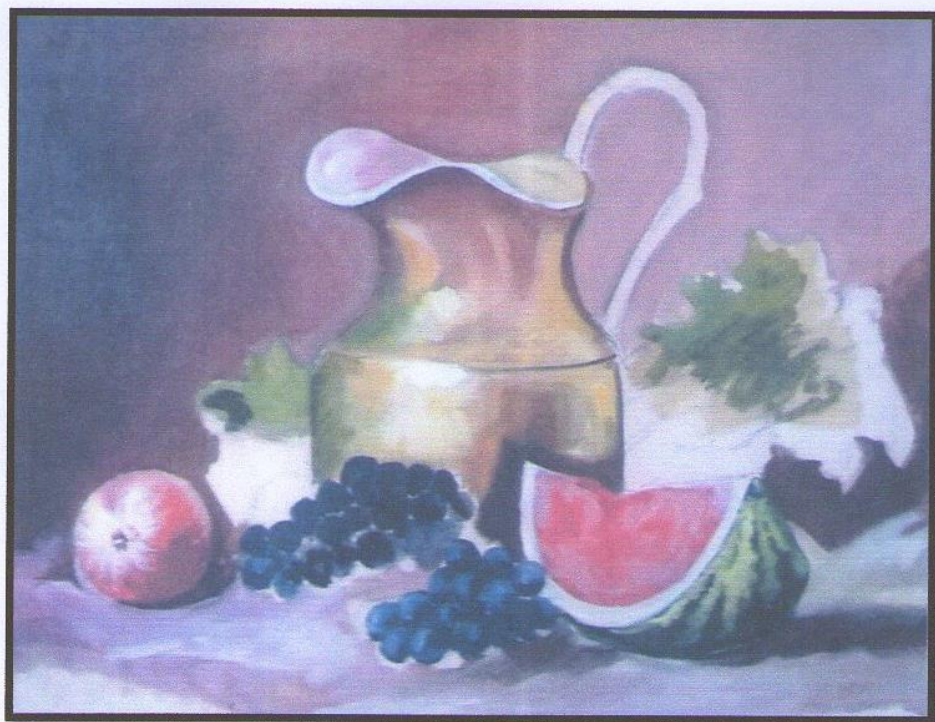
RANGTASVIRDA NATYURMORT JANRI

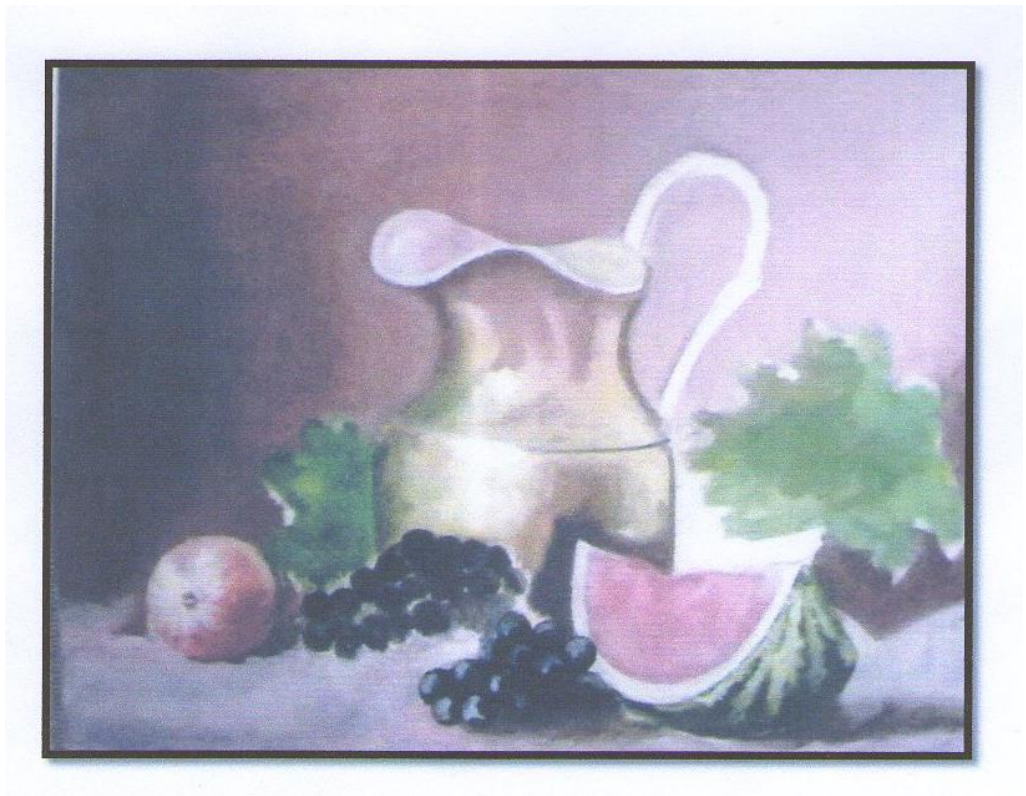
Natyurmort (fransuzcha – nature morte, itoliyancha natura morta – jonsiz hayot, gallandcha stilleben, inglizcha stillebi ting yoki harakatsiz hayot ma'nosni bildiradi) tasviriy sanatning janri bo'lib, insonni o'rab turgan real turmush muhitida kompozitsion jihatdan bir guruhga joylashgan narsalarni tasvirlashga bag'ishlanadi. Mavzuni maxsus tashkillashtirish (pastanovka) natyurmortlar janri ta'sirchanligini asosiy kompozitsiyalaridan biri. Jonsiz predmetlar (uy predmetlari)dan tashqari natyurmortda tabiatdan ajratilgan jonli tabiat mavjudodlari asvirlanadi(masalan: stolda baliq, gullardan guldasta, buket). Asosiy mavzuni to'ldirish maqsadida esa odamlar, hayvonlar, qushlar va xasharotlar tasviridan foydalaniladi.

Shakllanish jarayonida ko'pchilik hollarda predmetlar dunyosini aniq ko'rsaish dekoratib vazifalarni yechish, sivolik mavzuni ifodalash barobarida narsalarni tasvirlash mustaqil badiiy ahamiyatga ega. Natyurmort faqatgina narsalarni o'z xolicha tasvirlabgina qolmay uy sohibining ijtimoiy holati, hayot shakli va mazmuni to'g'risida ma'lumot beradi.

Natyurmort mavzulari kompozitsion (bo'lagi) sifatida qadimgi sharq hamda qizman uzoq sharq san'ati (masalan gullar-qushlar janri) da uchraydi. Mustqil jaanr bo'lib esa uyg'onish davri Italiya ustalari ayniqsa. Gollang ustalari ijodida moddiy gunyo, uni aniq his qilish va tasvirlashga e'tibor kuchaydi. Dastgohli rangtasvir sifatida, qisman “trepme psul” (aldash) o'ylanishiga Italyan Yakanada De Barbara (1504) “natyurmort” janrining keng tarqalishi XVII asrning ikkinchi yarmi va XVII asrning boshlariga to'g'ri keladi. Bu davrda tabiy fanlarga moyillik, san'atining turmushga va inson shaxiy hayotiga qiziqish, dunyoni udrok qilish badiiy uslublarini rivojlanish natyurmortning ommaviylashuviga imkon beradi. (Golland P, Artsena, Flamand Ya. Breygen Barxatning ishlari va boshqalar). Natyurmort XVII asrda ravnaq topdi. Milliy realistic rangtasvir maktablarining rivojlanishi uning turlari va shakllari xilma xil bo'lishga sabab bo'ladi. Italiya va Ispaniya natyurmortning yuksalishga Qoravadjo va uning izdoshlari o'z xissasini qo'shdi. Natyurmortning sevimli mavzulari gullar sabzavotlar va mevalar, dengiz materiallari, ishxona anjomlari va shu kabilar edi. (P. P. Bonsi, M. Kshtidalo, D.J. Rekko, D.J.B. Ruapola, E. Baskenis va boshqalar).

ATROF MUXIT MUXOFAZASI QISMI

TABIATNI MUHOFAZA QILISH

Har qanday tuproq qattiq, suyuq va gazsimon qismlardan iborat bo'ladi. Uning suyuq qismi suvdan iborat bo'lib, shu suyuqlik tuproq eovoqlari orasida joylashgan va tuproq zarralari suyuqlik bilan to'yingan bo'ladi. Tuproqdagi namlikning asosiy manbalari-atmosfera va yer osti suvlari bilan ta'minlaydi.

Tuproqdagi suv turli hollarda bo'lishi mumkin, ya'ni: 1. Kristallangan namlik; 2. Qattiq namlik; 3. Bug' holatidagi hamlik; 4. Bug'langan namlik bo'ladi. Tuproqdagi uchraydigan absorbatsiya qilinadigan kalitlar suv-tuproqning 0,2-8.0 mlli eovaklari orasida to'plangan bo'lib, ular o'simliklar tomonidan foydalaniladi. Suvning bu xili tuproqdagi bakteriyalar, soda tuzilgan mayda manbalarning hayot faoliyatini ham ta'minlanadi.

Undan tashqari tortiluvchi gravitatsion suv ham uchrab, tuproqning kattaroq qovoqlaridan vaqtincha to'planadi, lekin tezda tarqalib ketadi. Yuqorida keltirilgan va tuproqda uchraydigan suvning formalari ichida erkin tortishuvchi gravitatsiya suvi o'simliklar tez va yengil o'zlashtiriladi. Sevning bu formasi yomg'ir yoki sug'orish davomida tuproqda doim bo'ladi. O'simliklarning suvga bo'lgan extiyojini suvga bo'lgan extiyojini qondira olmaydigan tuproqdagi namlikning sulish koifsendi deb aytiladi. Bunday namlik qumda 0.9 % og'ir loyda esa 16.3 %ni tashkil etadi. Tuproqdagi bor suvning miqdori va uning ishlab turilishi-tuproqdagi namlik hajmi deyiladi, tuproqning namligini ishlab shimib olishi va pastki qatlamlariga o'tkazishi, tuproqning namlik, o'tkazuvchanligi deb aytiladi. Yer osti suvlarining yoki pastki qatlamlardagi namlikning kanilyarlar orqali zarrachalardan eovaklarda ko'tarilishi tuproqning sevnini ko'tarib berish hislati deyiladi. Tuproq erishmasi, uning tarkibi, konsentratsiyasi tuproqdagi suv va unda erigan organik holda minirel moddalar miqdoridan kelib chiqadi. Masalan, tuproq suyuqligining quruq qoldig'ini konsentratsiyasi 0.25%dan kam bo'lsa, sho'rlangan tuproq hisoblanadi. Tuproq eritmasi miniral birikmalaridan biqarbonat kalsiy-bikarbonat magni, namroq kali bikarbonati, natri bikarbonati uchraydi.

Sho'rlangan tuproq eritmasi undagi engil eriydigan tuzlarning tarkibi ba miqdoriga bog'liqdir. Ularga xloridlar, sinflashlar, karbonatlar, bikarbonatlar va boshqalar kiradi. Tuproq erishmasi tuproq xosil bo'lishiga, yengil eriydigan tuzlarning ko'nligi esa shurxok, sho'r shunqoraning vujudga kelishuviga sabab bo'ladi.

Tuproqning gaz rejimi uning havo o'tkazuvchanlik va javo saqlash xususiyatlariga bog'liqdir. Tuproqda havoning oz yoki kup bo'lishi eobakligiga bog'liqdir; namlik kamnuroqlarda havo kam bo'ladi. Tuproqdagi havoning miqdori

0-40% gacha bo'ladi. Tuproqda keltirilgan asosiy gazlardan tashqari ozroq miqdorda gazlar ham bo'ladi. Tuproq muhitida atmosferaga nisbatan azotning miqdori oz (2%) karbonat angidrik (10% gacha, ayrim hollarda 20%) ancha yuqori bo'ladi.

Tuproqning 25 sm qalinligida doim atmosfera bilan havo almashinib turadi. Yer yuzining o'simliklar bilan qonlangan maydoni 100-10 km, Tuproqda havoning umumiy hajmi 120-10 kmga teng. Tuproqning harorati quyoshdan ketalyotgan energiyaga bog'liqdir. Tuproqning yuza qismi quyosh nurini yutish hisobiga qiziqdi. Quyosh nurining 15-45% qaytariladi. Lekin, tuproqning yuza qismida harorat doim o'zgarib turadi. Kunduzi qizigan tuproq tungi payt o'zidan issiqlik chiqaradi, va sezilarni darajada soviydi, harorat pasayadi, lekin tuproqning pastki qatlamlarida harorat doimiy. Tuproq harorati kun davomida o'zgarib turadi. Masalan, cho'l hududlarida tuproq yuzasiga yoz faslida harorat 50 gradusdan ortsa, 50 sm chuqurlikdagi harorat kun davomida 2-3ga o'zgaradi. Bunday o'zgarish ovrnaning o'rta qismidagi tuproqlarning 30 sm chuqurligida kuzatiladi. Tuproqdagi ayrim ekologik amillarning sabiy ta'siri natijasida o'simliklar tabiiy suvni fiziologik jihatdan qabul qila olmaydi, masalan, past harorat natijasida tuproq muzlaydi va bunday nalikni o'simlikning ildizi qabul qila olmaydi. Yoki tuproq yuzasini suv bozganda, tuproq zarrachalari orasida kislodor loq holda ham o'simliklar namlikni tortib olmaydi, sarg'ayadi, keyinchalik quriydi. Tuproqning ortiqcha sho'rliigi yoki nordonligi tufayli shu yerda bor namlik o'simliklarga fiziologik foydali emasdir. Shunday qilib, tuproq tirik organizmlar uchun hayot muhiti bo'lishi bilan suv o'tkazish, issiqlik va havo soqlash qobiliyatiga ega jinsdir.

HAYOT FAOLIYATI XAVFSIZLIGI

“HAYOT FAOLIYATI XAVFSIZLIGI VA MEHNAT

MUNOSABATI QISMI”

Bitiruv malakaviy ishim “Ko’zali natyurmort ishlash va uni o’qitish usliubi” mavzusida bo’lib unda loyihaning arxitektiraviy ma’moriy va landshaft dizayn yechimi ko’rib chiqiladi.

Bitiruv malakaviy ishimda xavfsizlikni ta’minlash, yong’in va elektr xavfsizligini oshirish, zilziladan va yong’in sochinlardan odamlarni muhofaza qilish chora-tadbirlari ko’rib chiqilgan. Shuning uchun ham bitiruv malakaviy loyiha ishining “Hayotiy faoliyat xavfsizligi va mehnat muxofazasi” bo’limida biz asosiy e’tiborni har qanday joyda ham, istalgan paytda ham sodir bo’lishi extimoli bo’lgan tez tez yuz beradigan yong’in, portlash, elektr xavfsizligi, havo harakatining keskin sodir va o’sib ketishi kuchliroq va yomg’ir yog’ishi, zilzilaga va sanitariya-gigiyena talablari hamda tizimlarning ishdan chiqishi suv bosimi kabi ofatlarga qaratamiz. Zilzila, yong’in va suv toshqinlari kabi favqulotda vaziyatlar sodir bo’lgan taqdirda bin ova inshoatlarda yashagan yoki ishlayotgan aholini muhofaza qilishda katta samaradorlikk ularni evakuatsiya qilish orqali erishiladi. Shuning uchun ham qurilishning loyihalashdagi asosiy vazifalaridan biri bu-favqulodda vaziyatlarda aholini evakuatsiya qilish yo’llarining rejaviy konstruktiv yechimni ishlab chiqilishidir.

Evakuatsiya yo’llari bo’yicha bin ova inshoatlarda xavfli holat yuzaga kelganda odamlarning bino ichida joylashgan doimiy ish joyida qisqa vaqt ichida tashqariga olib chiqadiga eng qisqa yo’l bilan tashqariga yo’laklar bo’ylab tashlangan yo’laklar bo’ylab kalidorlar, dahliz, zina, xonadagi zina poyalar va maydonchalar, darvozaxonalar chiqish eshiklar va boshqalar kiradi.

Evakuatsiya qilish joylari va o’lchamlarini aniqlash talablari.

Zilzila yong’in va suv toshqilari kabi vaziyatlar sodir bo’lgan taqdirda bin ova inshoatlarda yashaydigan yoki ishlaydigan aholini muhofaza qilishda katta samaradorlikga ularni evakuatsiya qilishda ishlatiladi. Shuning uchun ham qurilishlarni loyihalashdagi asosiy vazifalarda aholini evakuatsiya qilish yo’llarining rejaviy konstruktiv yechimini ishlab chiqishidir.

Aholini evokuvatsiya qilish deb, nomlanuvchi majburiy harakatlanish o’ziga xos xususiyatlarga ega. Ofat manbaidan xavfsiz joyga harakatlanib odamlarning tashqariga chiqishi, bog’da joylashgan bin ova inshoatlarda xonadan xonaga eshik orqali o’tish yo’laklari va kalidorlar bo’ylab yurib, zinapoyalardan tushishga

to'g'ri keladi. Bu yo'llar va chiqish joylari va sanitariya gagina talablari hamda tizimlarining ishdan chiqishi suv bosichi kabi ofatlarga qaratamiz.

Yong'in va yong'in xavfsizlik Shahrisabz shahri tog'da yaqin hududda joylashgani uchun yong'in tez tez sodir bo'ladi. Yozda esa qurg'onchilik bo'ladi. Shuning uchun yong'in xavfsizligini ko'rib chiqamiz. Yong'in insonlar hayoti va sog'lig'iga tahdid soluvchi moddiy va ma'naviy boyliklarni yo'q qiluvchi ofat, nazoratdan chiqib ketgan yonish jarayoni. Yong'in kelib chiqishi uchun quyidagi uch omilni bir vaqtning o'zida bir joyda bo'lishi yetarlidir.

Ya'ni

- yonuvchi modda (qog'oz, yog'och, texta, neft va uning mahsulotlari)
- yonish manbai (gugurt, uchqun, alanga)
- oksidlanuvchi (kislarod havo).

O'QUV USLUBIY QISM

MUNDARIJA:

1. Pedagog qanday bo'lishi kerak.
2. Zamonaviy o'qitish texnologiyalari.
3. Dars reja matni.
4. Darsning turi va mazmuni.
5. Darsning borishi.
6. Darsning texnologik jarayoni.
Dars o'tish rejasi
(80-min lik dars taqvimi).
7. Yillik ish dasturi.
8. O'qituvchining taqvim mavzu rejasi.
9. O'qituvchining shaxsiy ish rejasi.
10. O'qituvchining ma'naviy va ma'rifiy ish rejasi.
11. Dars tahlili.

O'QITUVCHI QANDAY BO'LISHI KERAK

Pedagogika termini grekcha ikki so'z "pays", ya'ni bola hamda "egeyp", ya'ni boshlab berish, boshqarish, tarbiyalash degan so'zlardan kelib chiqadi. Tarixdan shunday bo'lib chiqdiki, pedagogika asosan bolalarni, yosh avlodni tarbiyalash haqidagi fan sifatida taraqqiy etdi.

Pedagogika o'sib kelayotgan yosh avlodni tarbiyalash to'g'risidagi fandit.

Kishilik jamiyati taraqqiy etishi bilan u ham o'sib boradi. Kishilik jamiyati paydo bo'lishi bilan odamlarning mehnat faoliyati protsessida ularning ishlab chiqarish tajribalari mehnat malakalari paydo bo'ldi va ular o'zgarib, orta bordi, ularda turli mehnat qurollarini ishlata bilish ko'nikmalari hosil bo'ladi va bu qurollarni takomillashtirish qobiliyati, nutq va tafakkur o'sib rivojlanib bordi. Keksa avlod mehnat protsessida arttirgan tajribasi asosida o'sib kelayotgan yosh avlodni ham mehnatda ishtirok etishga o'rgatish kerak edi va shunday qildi.

Pedagog ya'ni o'qituvchilik kasbi juda ham murakkab kasblardan biridir. Hozirgi zamon o'qituvchisi zimmasiga yosh avlodni jismoniy jihatdan pishiq, ruhan tetik, bilimdon, vatanparvar, mamlakatimizda demokratik jamiyat qurilishning vazifasi yuklangan. Shuning uchun ham u keng ma'lumotli va yuksak madaniyatli kishi bo'lishi lozim.

O'qituvchi talabalarni sevisht ularga chinakam g'amxo'rlik qilish va ular bilan o'z farzandidek munosabatda bo'lishi kerak. Talabalar mehribon ochiq ko'ngil, o'zini ularga yaqin tutadigan o'qituvchini sevadigan, har bir ishda unga erishishga harakat qiladilar, hatto shunday hislatlarga ega bo'lgan pedagoglardan ba'zilarini umr bo'yi unutmaydilar. O'qituvchiga xos xususiyatlardan yana biri talabalar bilan bir me'yorda munosabatda bo'lish, lekin ularga nisbatan qat'iy va jiddiy talabchan bo'la olishdir. O'qituvchi talabalar bilan yaqindan munosabatda bo'lish ularga doimo g'amxo'rlik qilish bilan bir vaqtda ularni erkalatib ham yubormasligi kerak.

Talabalar o'zlari bilan haddan tashqari qo'pol muomilada bo'lishini, oqituvchini sevmaydilar. Bas, shunday ekan, o'qituvchi talabalar bilan bir me'yorda muomila qilish kerak.

Shuning uchun hamisha yangi g'alabalar sari dadil qadam tashlab beruvchi yangiliklar izlovchi har bit o'qituvchi ta'lim tarbiya yo'llariga javob bera oladigan darajaga ko'tarish uchun tabiat va jamiyatning vujudga kelishi hamda taraqqiy etish qonuniyatlarini yaxshi bilishi kerak. O'qituvchi sinfda va sinfdan tashqarida

o'qituvchilar o'rtasida olib boradigan ta'lim-tarbiya ishida ularni hozirgi zamon masalalari bilan tarbiyalaydi.

ZAMONAVIY O'QITISH TEXNOLOGIYASI

Kasbiy ta'lim deganda, talabalarning muayyan tipdagi o'quv yurtida (litsey, kollej) o'qish jarayonida egallab olishi lozim bilgan hamda sistemaga solingan bilim, ko'nikma va malakalarning aniq belgilangan doirasi tushuniladi. Bu bilim, malaka va ko'nikmalar doirasi eng muhim faktlar, ilmiy tushunchalar, qonun va nazariyalarni dunyoqarash va g'oyalarini hamda estetik normalar va ideallarini talabalarning ko'rsatgan ma'lumotlarini o'rganish ularning ilmiy tafakkuri va ijodiy qobiliyatlarini rivojlarini usullari haqidagi materiallarini, shuningdek malaka va yangi zamonaviy bilimlarni amalda qo'llash va yangi bilimlarni egallashdagi malaka hamda ko'nikmalarni o'z ichiga oladi. Kasbiy ta'limning mazmuni bir qator faktorlarni hisobga olish bilan belgilanadi, bu faktorlarning asosiylari:

- a) Ijtimoiy ishlab chiqarishning obyektiv ehtiyojlari hamda fan va texnikaning taraqqiy darajasi, ijtimoiy tuzumning harakteri bunga davlatimizning hozirgi paytda olib borayotgan, kasbiy ta'lim nazariyasi va ma'naviy ishlab chiqarishni yo'lga qo'yish chora tadbirlari haqidagi bosqich islohatlari keradi.
- b) Davlatimizning muayyan turdagi o'quv yurti oldiga qo'yadigan maqsad hamda vazifalari. Bunday tipdagi o'quv yurtlari sirasiga o'qish muddati hamda 3 yil bo'lgan akademik litseylar va kasbiy kollejlari kirib, ular oldiga "Ijodiy va ijtimoiy faolligi bilan ajralib turadigan yuqori umumiy kasbiy ma'daniyatni kasb etgan mutaxassislar ya'ni barkamol avlodni shakllantirish maqsad qilib qo'yadi. Bunday barkamol avlodni shakllantirish maqsad (qilib qo'yiladi)da vazirlar mahkamasi 1998-yil 24-fevralda qabul qilingan "Akademik litseylar va kasbiy kollejlari tashkil etish va ular faoliyatini boshqarish to'g'risidagi qarori kasbiy kollejlari uchun malakali pedagog va muhandis pedagog kadrlar tayyorlaydigan oily o'quv yurtlarini ham belgilab beradi.

DARS TURI

Dars qilinadigan asosiy usullar:

Darsning jihozlari: Ushbu darsga ta'luqli bo'lgan asbob-uskunalar, materiallar, chizmalar va slaydlar.

DARSNING MAZMUNI

1. Tashkiliy qism: Talbalar bilan salomlashib jurnaldagi ro'yxat bo'yicha yo'qlama qilib chiqish.
2. O'tgan dars mavzusini so'rab, mustahkamlash va talabalar bilimini baholash.
 - a) Natyurmort so'zining ma'nosini bilasizmi?
 - b) Natuymort necha xil bo'ladi?
 - c) Natyurmort qanda bajariladi?
3. O'tilgan mavzuga yakun yasash.
4. Yangi mavzuni boshi.
5. O'tilgan yangi mavzu yuzasidan savol javoblar.
6. Uyga vazifa.
7. Darsni yakunlash.

Maxsus fan o'qitunchisi
Rasulova Gulnozaning
4 soatga muljalangan

“Tasdiqlayman”
o'quv ishlar bo'yicha
direktor o'rinbosari

DARS REJA MATNI

Gurux: _____

Sana: _____

Darsning tartib soni № _2_4 soatga muljallangan

Darsning mavzusi: “Rangtasvirda natyurmort ishlash”

Darsning maqsadi: Talabalarga natyurmort ishlash ketma-ketligini to'shuntirib
ko'rsatish

Talimiy: Ishlab chiqarish talimi jarayonida talabalarning kasbiy malakalarini
shakllantirish

.

Tarbiyaviy: Talabalarni kasbiy malakalarini shakllantirishda ustoz - shogird
an'analarga amal qilishni ko'rsatish.

Rivojlantiruvchi: Talabalarga individual usulda topshiriq berib, ularning ijodiy
qobiliyatini o'stirish.

DARSNING BORISHI

REJA:

1. Natyumort yaratish ketma-ketligi talabalarning kasbiy malakasini shakllantirish.
2. Natyurmort yaratishda grafik ishlarni bajarishda, ustoz-shogird an'analari. Ustoz va shogirdning o'zaro me'zonlari asosida ish yuritib boorish.
3. Yuqoridagi o'tilgan dars ketma-ketligi jarayonida talaba tafakkuri va kasbga qiziqishini oshirib, rivojlantirish orqali mavzuga oid plakatlar yaratish.

DARS O'TISH REJASI
80-MINUTLIK DARS TAQVIMOTI

Tashkiliy qism	5 min
Uy vazifa tekshirish va mustahkamlash	20 min
Yangi mavzu bayoni. “Rangtasvirda ko’zali natyurmort” ishlash	10 min
Talabalarni guruhlarga bo’lish	5 min
Dars mavzusini 5 qismga bo’lib tarqatish	5 min
Ekspertlar tomonidan darsning o’ziga ta’luqli qismni mulohaza qilish	10 min
Ekspertlarni guruhdoshlarini o’qitish	20 min
Yakuniy xulosa va bilimlarni baholash	5 min

“Tasdiqlayman”

Kollej direktori

2013 - 2014 o'quv yiliga mo'ljallangan I-bosqich

“Rangtasvir” guruhi uchun o'qituvchi Rasulova Gulnozaning

“Rangtasvir” fanidan tuzgan yillik ish dasturi

T/r	Bo'lim va mavzularni nomi	Mashg'ulot raqami	Dars o'tilgan kun	Dars soat	Mashg'u lot tipi va turi	Ko'rgazmali qurollar va texnik vositalar	Mustaqil ish turi. Amaliy laboratoriya tadqiqoti	Uy vazifasi	Adabiy otlar	Fanlar-aro bog'- lanish	Izox
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1	Mutaxassislikka kirish	№1	2.04.13	2	Og'zaki amaliy	Amaliy sanatga oid plakatlar	Amaliy sanatga oid plakatlar				
2	Kirish. Amaliy san'at asoslari	№2	14.04.13	2	Og'zaki	Amaliy san'at asoslarini isbotlab beruvchi slaydlar					
3	Amaliy san'at turlari	№3	20.04.13	2	Og'zaki	Amaliy sanat turlariga oid rasmlar	Amaliy san'at turlarini dasturini yozib berish				
4	San'at mazmun va shakl	№4	26.04.13	2	Og'zaki	San'atda mazmun va shaklga oid bayonnomalar		O'qib Kelish		Tarix	
5	Amaliy san'at janri	№5	2.05.13	2	Og'zaki	Amaliy san'at janriga oid materiallar					
6	Rangtasvir san'ati	№6	8.05.13	2	Og'zaki	Rangtasvir san'atiga oid plakatlar	Plakatlarni o'rganish				
7	Miniatyura janri	№7	14.05.13	2	Og'zaki	Miniatyura janriga oid slaydlar	Plakatlarni o'rganish			Rasm	
8	Dars o'tish xonasida xavfsizlik texnikasi va yong'in xavfsiz	№8	20.05.13	2	Og'zaki va amaliy	Xavfsizlik texnikasi va yong'in xavfsizligiga oid plakatlar	Plakatlarni o'rganish			Fizika ximiya	
9	Miniatyura yaratishda ishlatiladigan asbob uskunalarni saqlash qoidalari	№9	26.05.13	2	Og'zaki	Ma'lum usullardan foydalanish					
10	Miniatyura yaratishda ishlatiladigan asbob turlar	№10	1.05.13	2	Og'zaki	Asboblarni tasvirlangan slaydlar	Asboblarni tanlash				

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
11	Miniatyura eskizlarini qog'ozga chizish	№11	7.06.13	4	Og'zaki	Eskizlar				Ximiya	
12	Miniatyura chizish haqida tushuncha berish	№12	13.06.13	2	Og'zaki	Miniatyuraga oid plakatlar					
13	Tayyor eskizlarni qalamda bajarish	№13	19.06.13	4	Amaliy						
14	Qalamda tayyor miniatyuraga rang berish	№14	25.06.13	4	Amaliy	Mo'yqalam va rangladan foydalanish	Rangshunoslik slaydlar			Chizmachilik	
15	Taqdimot			50							

Tuzuvchi fan o'qituvchisi:

Rasulova Gulnoza

Samarqand viloyati
Samarqand shahar San'at
kolleji Rangtasvir №____
guruhi murabbiysi

“Tasdiqlayman” kollej
ma'naviy va ma'rifay ishlari
bo'yicha director o'rinbosari

O'qituvchi Rasulova Gulnozaning 2013-2014 o'quv yilida

bajariladigan ma'naviy va ma'rifiy ishlar rejası

№	Bajariladigan tadbirlar	Bajarish muddati	Izod
1	Avgust	25.08.13	Murabbiy
	Dars sinfxonasini davlat ramslari: Prezident portreti, davlat gerbi, davlat bayrog'I davlat tilini va president asarlari bilan jihozlash		
2	Sentabr	1.09.13	Ma'naviyat va ma'rifat bo'yicha director o'rinbosari
	1-sentabr O'zbekiston Respublikasi Mustaqillik kuniga bag'shlangan tadbirda qatnashish		
3	Sentabr	2.09.13	Direktor o'rinbosari
	Bilim yurtidan kelgan talabalarni, bilim yurtining ichki qonun-qoidalari bilan tanishtirish		
4	Oktabr	Doimiy	Murabbiy
	Shahrimizdagi tarixiy obidalar haqida suhbat		
5	Guruh davomati va o'qish jarayonini tekshirib borish		
6	Oktabr	Doimiy	Tarix o'qituvchisi
	O'zbekiston Respublikasining Davlat ramziy belgilari haqida talabalarga to'liq ma'lumot berish		
7	Dekabr	7.11.13	Murabbiy. Tarix o'qituvchisi
	8-dekabr O'zbekiston Respublikasining “Konstitutsiyasi kuni” mavzusida talabalarga ma'ruza o'qish		
8	Yanvar	25.01.14	Murabbiy
	I-yarim yillik yakuni guruhning umumiy va maxsus fanlardan to'plangan joriy oraliq va yakuniy nazorat rayting ballarini ko'rib chiqib, talabalar bilan birgalikda tahlil qilishi.		

Tuzuvchi fan o'qituvchisi:

Rasulova Gulnoza

XULOSA

XULOSA

Mana bugungi kunda men diplom ishimni ximoya qilish arafasida turibman.

Avvalambor mavzu tanlash jarayoniga to'xtalib o'tsak. Albatta har bir inson tabiatida ajoyib bir xislat bor. Uxam bo'lsa yangilikka intilishdir. Ana shu xislat, insoniyat taraqqiyotida muhim ro'l o'ynagan, deb o'ylayman. Bu esa mening shaxsiy fikrim. Ana shu tamoyillar, hamda rahbarim bergan maslahatlar, aynan shu mavzuni tanlashimga turtki bo'ldi. Tarixdan ma'lumki har bir yangilik tanqidga cuhragan. Shunga qaramasdan men o'z diplom ishimni natyurmort ishlash qonuniyatlariga rioya qilgan xolda, bajarishga baholi qudrat harakat qildim.

Bu o'ta murakkab ishni bajarishda 4 yil davomida ustozlarimizning olgan, bilim va ko'nikmalarini juda ham yordam berdi. Albatta ustozlarga rahmat aytib, ularning o'ta zaxmatli zahmati omad tilab qolaman, ustozlar qatorida rahbarimga ham alohida rahmat aytaman.

Diplom ishimni baholash esa, sizlarni hurmatli DEK raisi va komissiya a'zolarining hukmingizga havola.

ADABIYOTLAR

ADABIYOTLAR

1. I. A. Karimov “O’zbekiston istiqlol va taraqqiyot yo’li” Toshkent 1992-yil.
2. I. A. Karimov “O’zbekiston XXI asr bosag’asida”. Toshkent 1997-yil.
3. Oripov B. “Tasviriy san’at va o’qitish metodikasi”. Toshkent “Ilm-ziyo” 2005-yil.
4. X. Egamov. “Bo’yoqlar bilan ishlash”. Toshkent “O’qituvchi” 1981-yil.
5. O’zbekiston milliy entiklopediyasi.
6. X.T. Avliyoqulov “Zamonaviy o’qitish texnologiyalari” Toshkent 2001-yil.
7. “Barkamol avlod O’zbekiston taraqqiyotining poydevori” Toshkent 1997-yil
8. “Yangicha ishlash va fikrlash davr talabi” Toshkent “O’zbekiston” nashriyoti. 1997-yil.
9. M. Nabiyeu “Rangshunovlik”. Toshkent “O’qituvchi” nashriyoti. 1997-yil.
10. N. Osidinob “Rassom-o’qituvchilar tayyorlash muammolari” Toshkent “O’qituvchi” 1997-yil.
11. S. Abduraimov, N. Tolipov, N. Oripova “Rangtasvir” Toshkent “O’zbekiston” nashriyoti. 2006-yil.
12. Ekologiya va Atrof muhitni muxofaza qilish asoslari. Toshkent 2004-yil.